

Ds Richard Vissinga

Lucas 17, 20-21 en Exodus 3, 1-14 Het Koninkrijk van God is in u Luc 17, 21 Opst.kerk 13-07-2014

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Vanmorgen wil ik graag met u nadenken over de toekomst van de kerk, van het geloof en van God. Hebben ze hun beste tijd gehad?

Hoe ziet onze toekomst als kerk eruit? Van een aardig gevulde kerk op een zomervakantiezonntag worden we best een beetje blij. Maar 10 jaar geleden hadden we met z'n allen echt niet in één kerk gekund. Zal de Ontmoetingskerk volgend jaar nieuwe mensen aantrekken?

Zijn we samen in staat met en vanuit zo'n nieuw huis van God een slinger aan ons gemeente-zijn te geven?

Hoe zal het zijn met het geloof? Als de kerk steeds kleiner wordt, zal dan het geloof ook gaan verdampen?

En God, heeft God nog toekomst, vroeg de schrijver Frédéric Lenoir zich af in zijn boek met de titel God, dat ik onlangs bestudeerde en waaraan ik voor de preek van vanmorgen het een en ander ontleen.

Hoe staat het geloof er momenteel voor?

Eerst een paar getallen. Waar hebben we het over?

Wereldwijd gelooft ongeveer 2/3 van de wereldbevolking in God. Ongeveer 1/3 hangt een religie aan zonder God. Een klein deel, minder dan 10 % geeft aan tot geen enkele religie te behoren.

Niemand kan de toekomst voorspellen. Maar bij mensen die verstand hebben van allerlei ontwikkelingen in de cultuur leven de volgende verwachtingen als het gaat over godsdienst.

In het jaar 2050 is het aantal christenen van 2 miljard nu gestegen naar 3 miljard; het aantal moslims stijgt van 1,2 miljard nu naar 2,2 miljard; het aantal hindoes loopt op van 800 miljoen nu naar 1,2 miljard dan. Ook het aantal Boeddhisten stijgt: van 350 naar 430 miljoen. En het aantal Joden stijgt van 14 naar 17 miljoen. De wereldbevolking zal waarschijnlijk stijgen van 7 naar 10 miljard mensen.

Nogmaals, niemand kan in de toekomst kijken. Niemand weet nu welke onverwachte en ingrijpende gebeurtenissen van invloed zullen zijn. Toch is het heel waarschijnlijk dat religies en godsdiensten steeds minder invloed zullen hebben op de samenlevingen.

Dat heeft alles te maken met de sterk veranderde levenswijze en levensbeschouwing van veel mensen. Zij hebben zich geleidelijk aan losgemaakt van religieuze instituties. Zij zijn zélf gaan bepalen hoe zij hun leven inrichten. Voor velen in onze omgeving speelt de kerk daarbij geen rol meer.

Zij maken zelf uit wie God voor hen is en welke rol hun geloof in God speelt.

Dat is wel opmerkelijk. Veel mensen zeggen wel in God te geloven, maar ze geven daar op hun eigen manier invulling aan.

Maar zal iemand zeggen, is er vandaag dan niet een sterke heropleving van fundamentalistische groeperingen binnen de islam? We zien de beelden van djihadstrijders die naar Syrië trekken om te vechten voor een islamitische staat van Syrië en Irak. De inlichtingendiensten hebben er de handen vol aan. Toch gaat het hier om weliswaar uiterst gevaarlijke, maar ook kleine aantallen zogenaamde gelovigen, aanhangers van de ware religie. Hun acties worden door de media sterk uitvergroot.

Naarmate jonge moslims beter zijn opgeleid en geïntegreerd stellen ze zich vrijer op ten aanzien van hun groep en godsdienst en zoeken ze vormen voor hun geloof, die bij hen passen.

Veel mensen geven op hun eigen manier invulling aan hun geloof in God, of in ieder geval aan de vragen, die zij stellen. Vragen waar alle godsdiensten op ingaan. Levensvragen. Geloofsvragen.

Zoals: wat is de zin van mijn bestaan? Wat is een geslaagd leven? Hoe moet ik omgaan met het lijden en de dood? Op welke waarden bouw ik mijn leven? Hoe word ik gelukkig? Hoe kan ik in harmonie en in vrede leven met mijzelf en met anderen?

En zij ontdekken, dat zij daar anderen bij nodig hebben om een weg te vinden in die vragen: vrienden, netwerken, internet, sociale netwerken.

Voor de meeste mensen die verder afstand genomen hebben van hun kerk biedt de religie nog altijd essentiële antwoorden of rituelen als het gaat om het mysterie van het leven en om de dood.

Als mensen, wie dan ook, zeggen in God te geloven, roept dat ook direct een vraag op: in welke God geloven mensen? In welke God geloven wij? Wie en hoe is God voor hen?

Voor veel gelovigen is de voorstelling die ze van God hebben sterk veranderd ten opzichte van vroeger en volop in beweging.

Als je goed luistert en kijkt, dan hoor en zie je drie grote gedaanteveranderingen, die God heeft ondergaan:

in de eerste plaats heeft het geloof in een persoonlijke God plaatsgemaakt voor een onpersoonlijk, goddelijk principe;

in de tweede plaats is voor velen de voorstelling van een mannelijke God die regels oplegt en de wet voorschrijft vervangen door een goddelijk principe, dat vrouwelijke eigenschappen als liefde en bescherming vertegenwoordigt;

en in de derde plaats is de voorstelling van een God die buiten ons in een hemel bestaat vervangen door een goddelijk principe, dat we in onszelf ontmoeten.

Wie de Bijbel onbevangen leest ontmoet daar een God, over wie heel menselijk gesproken wordt en die over heel menselijke eigenschappen beschikt. We ontmoeten er een God die vertoornd raakt, straft, zich beklaagt, mededogen toont, berouw heeft van wat hij heeft gedaan. Kortom, een God met buitengewoon menselijke trekken.

En in zo'n God, die je kunt aanspreken als een persoon en die je kunt oproepen om je problemen op te lossen, die zich met de aangelegenheden van de mens bemoeit en die spreekt door de mond van profeten, in zo'n God kunnen veel mensen niet meer geloven.

Veel mensen geloven wel in een hoger wezen, een soort grote architect van het heelal, een ordenende intelligentie of energie of levenskracht, een subtiele kracht waarvan het hele universum is doortrokken.

De persoonlijke God is voor velen vervangen door een onpersoonlijk, goddelijk principe.

Is dat nu zo vreemd? Binnen de joodse, de christelijke en de islamitische traditie komen mystieke stromingen voor, die Gods ondoorgrondelijke en onbenoembare aard benadrukken. Zij willen de ingewijde gelovige nader brengen tot het goddelijke Geheim, een geheim dat hij met zijn verstand niet zal kunnen bevatten, maar met de wijsheid van het hart zal beschouwen en liefhebben.

De strijd van vrouwen voor gelijke rechten heeft niet alleen geleid tot een gelijkwaardige positie in de samenleving, maar ook tot een afkeer van een God met al te mannelijke trekken. Ook de Bijbel spreekt over God als een Heer, een Koning en een Vader. Maar wij hebben niet alleen behoefte aan een vader, maar ook aan een moeder. Aan die behoefte komt Jezus voor een deel tegemoet. Voor hem is God een God van liefde en barmhartigheid. Maar ook een God die oordeelt en angst kan inboezemen.

Tegenwoordig is God voor de meeste gelovigen een toonbeeld van liefde, innemend, goed, beschermend. Langzamerhand hebben we de traditionele voorstelling van 'God de Vader', die de wet voorschrijft en de zondaars straft, verruild voor die van 'God de Moeder', die liefde en troost geeft.

De God die buiten ons in de hemel woont is door velen vervangen door een goddelijk principe, dat we in onszelf ontmoeten of door een God die in ons woont.

Ons wereldbeeld staat ons niet langer toe ons God ergens in een hemel boven ons voor te stellen.

Veel gelovigen verwelkomen het goddelijke in hun diepste wezen. Zij willen hem in hun hart gewaar worden. Het innerlijk wordt de ontmoetingsplek tussen het menselijke en het goddelijke.

Joden, christenen en moslims met deze opvattingen en verlangens laten zich vaak inwijden in de zenmeditatie: een heel sobere oefening, die hen in staat stelt innerlijke stilte te vinden en het goddelijke in hun diepste wezen te ervaren.

Over de ervaring van het goddelijke in het diepste wezen van de mens zegt Johannes Tauler, een veertiende-eeuwse mysticus uit de Elzas:

'Zo keert de mens in zichzelf en gaat die tempel binnen (namelijk zijn innerlijke zelf) waarin hij waarlijk God aantreft, die daar huist en zijn werken verricht. De mens slaagt erin God te ervaren, niet door zijn zintuigen en rede, of als iets wat men hoort of leest, maar hij proeft Hem en geniet Hem als iets wat ontspringt aan het "diepst" van de ziel en aan zijn eigen bron.'

God in onszelf. Dat had Jezus zelf overigens ook al zo gezegd: 'het Koninkrijk van God is binnen in u'.

Is binnen in u, staat er letterlijk in het evangelie. En niet: ligt binnen uw bereik.

Deze uitspraak van Jezus is van een grote zeggingskracht: de mens moet het koninkrijk van God in de eerste plaats in zichzelf zoeken en niet in de hemel of in de kerk of in de menselijke gemeenschap.

Nee, God is niet ver, Hij schuilt in ieders wezen.

Tenslotte, is er in dit deel van de wereld toekomst voor de kerk, voor het geloof en voor God?

Wie nuchter naar de cijfers en de ontwikkelingen kijkt, kan bedenken dat het atheïsme de norm wordt in ons land, in Europa en de rest van de wereld.

Maar zou de vraag eigenlijk niet te groot zijn voor ons?

Bovendien, wij geloven dat God zijn ongekende gang gaat. Zijn wegen zijn niet onze wegen.

Zouden we niet gewoon de dingen moeten blijven doen waarvan we geloven dat ze goed zijn?

Gehoor geven aan wat wij hebben opgevangen, aan de Stem die ons roept, van buiten af of van binnenuit? Op weg gaan met de Stem en de Naam die Mozes riep: Ga maar op weg, gaandeweg zul je ontdekken dat en hoe ik met je meega en wie Ik ben.

En met hopelijk veel energie en enthousiasme gaan bouwen en verder bouwen aan een gemeente, straks in en vanuit de Ontmoetingskerk, waar het geheim van God wordt doorverteld én wordt geleefd, waar de lof aan God gezongen wordt, waar mensen tot rust en op adem kunnen komen én steeds weer inspiratie vinden voor het leven van vandaag en morgen?

Ik eindig met een citaat van Frederic Lenoir, die me inspireerde tot deze preek:

'Zolang het menselijk bestaan een raadsel is, zolang de ervaring van liefde en schoonheid ons in contact brengt met het heilige, zolang de dood ons bezighoudt, is de kans groot dat God, welke naam men Hem ook geeft, voor velen een geloofwaardig antwoord, een wenselijk absoluut principe of een transformerende kracht blijft.

Amen